

جامعة
المصطفى
العالمية

مجتمع آموزش عالی فقه

مدرسه عالی فقه و اصول

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته اصول و فقه اسلامی

عنوان

نگهداری حیوانات در منزل از دیدگاه فقه اهل بیت علیهم السلام

استاد راهنما

حجة الاسلام و المسلمین آقای محمد رضا پایانی «دام عزه»

طلبه

محمد رضا شاکری

کد: ۱۲۵۲۷۱۵

سال: مهر ۱۳۹۸

Fiqh Higher Education Complex

High School of Jurisprudence and Principles

**Undergraduate Thesis in Islamic Principles
and Jurisprudence**

Titel

**Keeping animals at home from the perspective of Ahl albayt (p
b u h) jurisprudence**

Supervisor

Mr: Hojjat ul Islam Val Muslimeen Muhammad Raza Payani

Researcher

Muhammad Raza Shakiri

Code : ۱۲۵۲۷۱۵

Year: October ۲۰۱۹

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بررسی
مجمع آموزش عالی فقه
مدرسه عالی فقه و اصول
«نایبده اعضا، هفت داوران جلسه دفاعیه پایان نامه»

تاریخ: ۹۸/۹/۳۰
شماره:
پوسته:

پایان نامه آقای محمد رضا شاکری تبعه پاکستان دارای کد تحصیلی ۱۲۵۲۷۱۵ رشته اصول فقه اسلامی تحت عنوان: نگهداری حیوانات در مدرک اردبیلگاه فقه اهل سنت ع. ق. تاریخ ۹۸/۸/۳۰ توسط هیئت محترم داوران بررسی گردید و با نمره ۱۷/۵ تمام پذیرفته شد و برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیشنهاد می گردد.

هویت داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	محل امضاء و تاریخ
استاد راهنما	محمد رضا پابانی		
استاد مشاور			
استاد داور	اسماعیل پور وهاب		

مجمع آموزش عالی فقه
بید محمد پور
تاریخ و امضاء

مسئولیت مطالب:

مسئولیت مطالب مندرج در این پایان نامه بر عهده نویسنده می باشد.

هر گونه استفاده از این تحقیق با ذکر منبع بلا اشکال و نشر آن در داخل کشور منوط به اخذ

مجوز از جامعه المصطفی (ص) العالمیه می باشد.

تقدیر و تشکر

من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق

بعد از حمد و ستایش بی پایان حضرت حق، این نوشتار مراتب تشکر و قدردانی خود را از جامعه المصطفی «صلی الله علیه و آله» العالمیه و مدیر محترم آن، مدیر محترم مجتمع آموزش عالی فقه، اساتید محترم به ویژه استاد محترم حضرت حجة الاسلام و المسلمین محمد رضا پایانی ^{زیدعزه} که با تلاش وافر و سعی مستمر زمینه ساز رشد و بالندگی دانش پژوهان علوم اسلامی می باشند، دارد.

فرصت را مغتنم شمرده و از سایر دست اندرکاران و مسئولان محترم به ویژه مدیر محترم مدرسه فقه و اصول و واحد پایان نامه تقدیر و تشکر می گردد.

بر خود لازم می دانم که از پدر و مادرم؛ دو گوهر گرانبهای زندگی خود که دعای خیرشان همیشه روشنگر راهم بوده اند و همچنین از همسر عزیزم و دوستانی که در این زمینه ما را یاری و تشویق نموده اند، صمیمانه تشکر و قدردانی را دارم و برای سلامتی

اهداء

تقديم و اهداء به پيشگاه مقدس سرور عالميان، قطب عالم امكان، فريادرس بي كسان،
تنها اميد مظلومان و ستمديدگان، مفخر شيعيان، يگانه دوران، عزيز فاطمه (عليها السلام)،
نور ديده علي (عليه السلام)، تنها اميد محمد (صلي الله عليه و آله) براي نشر شريعت نبوي،
دادگستر جهان، حضرت بقيه الله الاعظم حجه بن الحسن العسكري (عليهما السلام).

چکیده

تحقیق حاضر درباره نگهداری حیوانات در منزل از دیدگاه فقه اهل بیت علیهم السلام نگاشته شده است. نگهداری حیوانات در منزل یک مسئله عام البلوی هست و حدوداً همه‌ی جوامع بشری را در بر می‌گیرد و در هر زمان و مکانی مردم با این مسئله سروکار داشته و دارند. از قبیل نگهداری گاو، گوسفند، اسب و... که حلال گوشت هستند همچنین نگهداری سگ، گربه و... که حرام گوشت می‌باشند. مفهوم حیوان از ماده حی گرفته شده که در دو معنی استعمال دارد ۱- ضد موت ۲- ذی روح. و در اصطلاح فقهی حیوان به موجودی ذی روح فاقد عقل و خرد گفته می‌شود. و حیوانات از لحاظ یک تقسیم به حلال گوشت و حرام گوشت تقسیم می‌شود این دو از لحاظ حکم شرعی هم متفاوتند. و از لحاظ اغراض، نگهداری حیوانات در منزل برای رفع نیازهای روزمره، رفع بلاها و جلب برکت بوده است. و احکام در یک تقسیمی به حکم وضعی و تکلیفی تقسیم می‌شود و نگهداری حیوانات در منزل از لحاظ حکم وضعی، نگهداری حیوانات حلال گوشت در منزل حلیت دارد مگر اینکه دلیل خاصی بر حرمت آن وجود داشته باشد. و از لحاظ حکم تکلیفی، نگهداری حیوانات حلال گوشت هم جائز است بلکه طبق بعضی از روایات نگهداری بعضی از حیوانات حلال گوشت مانند خروس، مرغ، گوسفند و... مستحب است. اما حکم وضعی نگهداری حیوانات حرام گوشت این است که بعضی از حیوانات حرام گوشت مانند سگ، میمون و خوک مورد نهی قرار گرفته است لذا حرمت دارد ولی نگهداری بعضی از حیوانات حرام گوشت دیگر مانند گربه جواز می‌باشد. بلکه طبق بعضی از روایات نگهداری گربه در منزل استحباب دارد. اما حکم تکلیفی نگهداری حیوانات حرام گوشت در منزل حکم اولی عدم جواز است مگر در صورتی که اضطراری درکار باشد که حکم ثانوی پیدا می‌کند در این صورت جائز است.

کلید واژه ها:

حکم، نگهداری، حیوانات، منزل (محل).

Abstract

This research has been written about keeping animals at home from the perspective of Ahl albayt (p b u h) jurisprudence.

Keeping animals is a common habit and usual in all human societies. People deal with this issue in anywhere and everytime. Keeping Halal meat animals like Cows, Goats, Horses etc and also unlawful for eating animals like Dogs, Cats etc. The term HAYWAN "animal" is made of HAI "alive". This has two meanings; ١. Anti-death ٢. Alive creature .

In juridical terminology animal is called the mindless creature. There are two kinds of animals; Halal meat and unlawful for eating meat. These two are different from each other in religious point of view. The purposes of keeping animals at home are to meet everyday needs, extermination of misadventures and blessing beatitudes.

Rulings are divided into declaratory percept and injunctive percept. Keeping animals at home in terms of declaratory percept is allowed unless there is a specific reason for its interdiction. In terms of injunctive percept keeping Halal meat animals is allowed too but according to some narrations keeping some Halal meat animals is encouraged like Cock, Chicken, Sheep etc.

Keeping some unlawful for eating animals at home is banned like Dogs, Monkeys, Pigs etc meanwhile keeping some unlawful for eating animals is allowed but according to some narrations keeping cat is preferred.

The injunctive percept to keep unlawful for eating animals at home is not allowed unless it is needed ١; that is the secondary percept and it is allowed.

Key words; Ruling, keeping, Animals, Home.

فهرست مطالب

فصل اول: مفاهیم و کلیات ۲

بحث مقدماتی..... ۲

۱: بیان مسئله..... ۳

۲: سوالات تحقیق..... ۳

سؤال اصلی:..... ۳

اما سئوالهای فرعی:..... ۳

۳: فرضیه تحقیق..... ۴

۴: هدف تحقیق..... ۴

۵: روش تحقیق..... ۴

۶: پیشینه و تحقیق..... ۴

۷: قلمرو تحقیق:..... ۴

۸: محدودیت ها و مشکلات تحقیق..... ۵

گفتار اول: مفاهیم ۶

۱) مفهوم حیوان..... ۶

۱-۱: حیوان در لغت..... ۶

۱-۲: حیوان در اصطلاح..... ۷

۲) مفهوم نگهداری..... ۷

الف: در لغت..... ۷

ب: در اصطلاح..... ۸

۲) مفهوم منزل (محل نگهداری حیوانات)..... ۸

الف: در لغت..... ۸

ب: منزل در اصطلاح..... ۹

مراد از محل و منزل در این پژوهش..... ۱۰

گفتار دوم: کلیات..... ۱۱

الف: انواع حیوان..... ۱۱

۱- از لحاظ حلیت و حرمت..... ۱۱

۲- از لحاظ طهارت و نجاست..... ۱۲

۳- از لحاظ قبول و عدم قبول تذکيه..... ۱۲

ب: اغراض نگهداری..... ۱۲

۱- نیازهای روزمره..... ۱۲

ج: غذاء..... ۱۴

۲- بهره گیری روحی و اجتماعی..... ۱۴

۳- استفاده برای پوشش..... ۱۴

۴- رفع بلا..... ۱۵

۵- جلب برکت..... ۱۶

۶- توجه به خصلت های حیوانات..... ۱۷

ج: مقتضی اصل اولی درباره نگهداری حیوانات در منزل..... ۱۸

فصل دوم: حکم تکلیفی نگهداری حیوانات حلال گوشت..... ۱۹

گفتار اول: اهمیت و ضرورت نگهداری حیوانات..... ۲۰

۱. مقدم داشتن جان حیوان بر وضو..... ۲۳

۲. حقوق حیوانات از دیدگاه اسلام..... ۲۵

گفتار دوم: حکم تکلیفی نسبت به نگهداری حیوانات حلال گوشت..... ۲۷

اول: انواع حکم..... ۲۷

- ۱- تعریف حکم تکلیفی..... ۲۷
- ۲- تعریف حکم اولی..... ۲۹
- ۳- تعریف حکم ثانوی..... ۲۹
- ۴- تعریف حکم وضعی..... ۳۰
- ۵- پیوندی محکم بین احکام تکلیفی و وضعی..... ۳۰
- ۶- فرق احکام تکلیفی با احکام وضعی..... ۳۱

دوم: اقسام حیوانات..... ۴۱

- جهت اول: حیوانات حلال گوشت و حرام گوشت..... ۳۱
- جهت دوم: تقسیم حیوانات از حیث طهارت و نجاست..... ۳۲
- جهت سوم: حیوانات پرورشی و اهلی..... ۳۳

مقام حیوانات در سنت..... ۴۵

- دستورهای پیامبر(ص) در حمایت از حیوان ها..... ۳۶

سوم: وظائف مالک نسبت به حیوانات..... ۴۷

- بعضی از احکام و قوانین حیوانات..... ۳۸

چهارم: حکم اولی و ثانوی نسبت به نگهداری حیوانات حلال گوشت و أدله آن

۴۱.....

- حکم تکلیفی نگهداری کبوتر و أدله آن..... ۴۱
- حکم تکلیفی نگهداری خروس و أدله آن..... ۴۴
- حکم تکلیفی نگهداری گوسفند، بز و گاو و أدله آن..... ۴۵

نتیجه..... ۴۷

حکم تکلیفی ثانوی..... ۴۸

الف (حیوان نجاست خوار..... ۴۸

أدله..... ۴۸

ب) حیوان شیر خنزیر خورده..... ۴۹

ج) حیوان موطوئه..... ۴۹

نتیجه..... ۵۰

فصل سوم: حکم تکلیفی نگهداری حیوانات حلال گوشت ۵۱

گفتار اول: حکم اولی نگهداری حیوانات حرام گوشت و أدله آن..... ۵۲

الف: حکم تکلیفی نگهداری سگ و أدله آن..... ۵۲

احادیث نهی از نگهداری سگ در خانه..... ۵۵

فرهنگ نگهداری از سگ در خانه..... ۵۷

نتیجه..... ۵۸

ب: حکم تکلیفی نسبت به نگهداری گربه و أدله آن..... ۵۸

ج: حکم تکلیفی نسبت به خوک و أدله آن..... ۵۹

روایات در مورد خوک..... ۶۰

نتیجه..... ۶۳

د: حکم تکلیفی نسبت به خرگوش و أدله آن..... ۶۲

نتیجه..... ۶۵

ه: حکم تکلیفی نسبت به میمون و أدله آن..... ۶۵

توضیح مختصر..... ۶۷

نتیجه..... ۶۸

گفتار دوم: حکم ثانوی نگهداری حیوانات حرام گوشت ۶۹

الف: موارد مجاز نگهداری سگ..... ۶۹

ب: حکم ثانوی نسبت به خوک..... ۷۱

۷۳	فصل چهارم: حکم وضعی نگهداری
۷۳	حیوانات حرام گوشت
۷۴	اقسام حکم وضعی نگهداری حیوانات و أدله آن
۷۴	اول: طهارت و نجاست
۷۸	دوم: حرّیت و حرمت
۸۰	سوم: بطلان نماز
۸۱	چهارم: صحت خرید و فروش
۸۲	نظر مرحوم امام (ره)
۸۴	حکم خرید و فروش بول شتر
۸۶	خرید و فروش سگ
۸۸	خرید و فروش گربه
۹۰	پنجم: ضمان خسارت
۹۱	الف: معنا و مفهوم ضمان
۹۴	الف: حکم اضرار حیوان به انسان
۹۷	ب: حکم اضرار حیوان به زراعت
۹۹	ج: حکم اضرار انسان یا حیوان دیگر به حیوان
۱۰۲	ه: حکم ضمان نسبت به حیوانی که پیدا شده است
۱۰۵	جمع بندی و نتیجه نهایی
۱۰۹	منابع و مأخذ

مقدمه

با توجه به این که مسئله نگهداری حیوانات در منزل یک مسئله عام البلوی است و حدوداً همه ی جوامع بشری را در بر می گیرد و در هر زمان و مکانی مردم با این مسئله سروکار دارند از قبیل نگهداری گاو، گوسفند، اسب و ... که حلال گوشت هستند همچنین نگهداری سگ، گربه و ... که حرام گوشت هستند. لازم است حکم تکلیفی آن دانسته شود و بداند که در چه حدی این کار جائز و ممدوح است و در چه موردی حرام و مذموم، همچنین حکم وضعی این مسئله روشن شود مثلاً کار نگهداری این نوع حیوانات چه حکم شرعی برای نگهدارنده آن دارد با اینکه در آن منافی وجود دارد و همین طور انسان نسبت به نگهداری حیوانات حرام گوشت چه تکلیفی دارد آیا نگهداری این قسم حیوانات جائز است اگر جائز است در کدام صورت است و نیز حکم وضعی نسبت به حیوانات حرام گوشت چیست؟ باید تحقیق گسترده ای صورت گیرد تا مردم از این مسئله و جوانب آن باخبر شده و حکم خدا نسبت به نگهداری هر دسته از حیوانات در منزل را بدانند و به آن عمل کنند در ضمن در مورد این موضوع اثر کامل و جامعی تا کنون تدوین و نشر نیافته است لذا لازم و ضروری است که به این موضوع بعنوان مستقل و جامع و گسترده تر بحث و بررسی شود. به همین خاطر در این پژوهش تلاش ما این بوده که حتی المقدور در این موضوع تحقیقی انجام شود تا برای محققین و مراجعین و مقاله نویسندگان یک منبعی بشود در این تحقیق که ما پیش روی تدوین آن را داریم به همین موضوع حداقل امکان با شرایط مذکور خواهیم پرداخت. در این نگارش از روش توصیفی و تحلیلی استفاده شده است از نظر ابزار و گردآوری اطلاعات در این تحقیق، روش مطالعه ای، کتابخانه ای و فیش برداری می باشد. از نرم افزار و فضای مجازی نیز استفاده شده است. با توجه به مباحثی که در تحقیق حاضر بحث شد. هدف تحقیق حاضر این است که با مطالعه فقه اهل بیت (ع) به این امور دست یابی کنیم:

۱. شناخت و تبیین احکام نگهداری حیوانات حلال گوشت.

۲. دست یابی به اهمیت و جایگاه نگهداری حیوانات در فقه اهل بیت (ع).

۳. روشن شدن حقوق حیوانات در فقه.

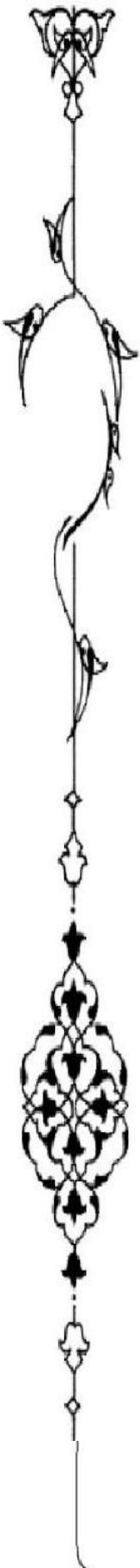
۴. بررسی أدله فقهی و توانائی حل مشکلات علمی نسبت به نگهداری حیوانات در فقه.

برای این منظور در پژوهش حاضر چند مباحث و مطالب مهمی موضوع حاضر را در قالب چهار فصل جمع آوری شده است. و در آخر با توجه به مباحثی که در تحقیق حاضر به آن پرداخته شد به نتایجی دست

یافتیم. و مهم ترین آن این است که هر حیوان حلال گوشتی که فایده معقول در نگهداری آن داشته باشد، نگهداری آن جایز و مباح است.

و در پایان تحقیق نتیجه و جمع بندی نهایی و منابع عربی و فارسی را جمع بندی نموده است..

فصل اول

مفاهیم و کلیات

در این فصل ما از یک بحث مقدماتی و دو گفتار بحث می کنیم؛

بحث مقدماتی

۱: بیان مسئله

انسان از بدو تولد ارتباط تنگاتنگی با حیوانات مختلف از گونه های اهلی یا وحشی دارد. هرچند بخش عمده ی این ارتباط در سایه ی نیاز انسان به حیوانات بوده است ولی دلایل دیگری مانند تفریح یا نیاز به انس و موارد دیگر در این موضوع دخیل می باشد و از طرفی دین اسلام نسبت به حقوق حیوانات اهتمام داشته که از آیات و روایات به طور عام یا خاص می توان ادله ای در این زمینه پیدا کرد از سوی در دنیای متمدن کنونی انجمن ها و سازمانهای باشعار و هدف حمایت از حیوانات تأسیس شده است و حتی برای حیوانات حقوق مادی و معنوی در نظر می گیرند و در بعضی موارد به عنوان وارث نیز قرار داده می شود. بنابر این جا دارد تحقیقی صورت گیرد تا از نظر فقه اهل بیت (علیهم السلام) حقوق حیوانات برای جامعه ی بشری روشن شود.

۲: سوالات تحقیق

سؤال اصلی:

حکم نگهداری حیوانات در منزل از دیدگاه فقه اهل بیت (علیهم السلام) چیست؟

اما سئوالهای فرعی:

- ۱- منظور از حیوانات و نگهداری چیست؟
- ۲- احکام تکلیفی نگهداری حیوانات حلال گوشت چیست؟ و ادله آن کدام است؟
- ۳- احکام وضعی نگهداری حیوانات حلال گوشت چیست؟ و ادله آن کدام است؟
- ۴- احکام تکلیفی نگهداری حیوانات حرام گوشت چیست؟ و ادله آن کدام است؟
- ۵- احکام وضعی نگهداری حیوانات حرام گوشت چیست؟ و ادله آن کدام است؟

۳: فرضیه تحقیق

در فقه اهل بیت (ع) نگهداری حیوانات اهلی به ویژه حیوانات حلال گوشت، مورد پسند و تاکید قرار گرفته است، لذا حکم تکلیفی نسبت به آن مستحب می باشد.

نسبت به نگهداری حیوانات حرام گوشت در فقه اهل بیت (ع) مذمت شده است، لذا حکم تکلیفی اولی نسبت به آن عدم جواز است. اما حکم تکلیفی ثانوی ممکن است جواز باشد.

نسبت به حکم وضعی، در فقه اهل بیت (ع) اقسام مختلفی بیان شده است.

۴: هدف تحقیق

هدف تحقیق حاضر این است که با مطالعه فقه اهل بیت (ع) به این امور دست یابی کنیم:

۱. شناخت و تبیین احکام نگهداری حیوانات حلال گوشت.

۲. دست یابی به اهمیت و جایگاه نگهداری حیوانات در فقه اهل بیت (ع).

۳. روشن شدن حقوق حیوانات در فقه.

۴. بررسی أدله فقهی و توانائی حل مشکلات علمی نسبت به نگهداری حیوانات در فقه.

۵: روش تحقیق

روش در این تحقیق کتابخانه ای است. از نظر ابزار و گردآوری اطلاعات، در این تحقیق روش مطالعه ای، کتابخانه ای و فیش برداری می باشد. از نرم افزار و فضای مجازی نیز استفاده شده است.

۶: پیشینه و تحقیق

تا جایی که نگارنده بررسی نموده، تا کنون کتاب و مقاله ای که بطور مستقل به این موضوع پرداخته باشد وجود ندارد فقط در خلال برخی کتب و مقاله ها به طور پراکنده و جزئی به این موضوع اشاره شده است. و یا اگر وجود داشته ما به آنها دسترسی پیدا نکردیم. لذا در این تحقیق سعی شده است که دیدگاه فقه اهل بیت ع نسبت به نگهداری حیوانات را از کتب متعدد استخراج گردد.

۷: قلمرو تحقیق:

قلمروی این تحقیق از جهت موضوع عبارت است از حکم فقهی نگهداری حیوانات در منزل از دیدگاه فقه اهلبیت ع و از نظر زمان و مکان محدودیتی وجود ندارد.

۸: محدودیت ها و مشکلات تحقیق

در طول نگارش این رساله نگارنده به مشکلات و موانعی برخورد نموده مهمترین آنها عبارتند: از

۱- عدم تسلط کافی به زبان فارسی در هنگام نوشتن .

۲- عدم دستیابی به برخی کتاب های مهم در این موضوع.

۳- عدم دسترسی به افرادی متخصص درباره نگهداری حیوانات برای مشورت و توضیح برخی مسائل نسبت به این موضوع.

۴- کمبود منابع مورد نیاز در اکثر کتاب خانه های مراجعه شده.

۵- مشکل استفاده از کتاب خانه های بزرگ به سبب تضییقات فراوان در امانت دادن کتاب.